

О.М. Кардаш

Житомирський державний університет

імені Івана Франка

Науковий керівник:

к. пед. н., доц. Щерба Н.С.

ВИКОРИСТАННЯ ЗАСОБІВ МОБІЛЬНОГО НАВЧАННЯ ДЛЯ РОЗВИТКУ ЛЕКСИЧНОЇ КОМПЕТЕНЦІЇ УЧНІВ СТАРШОЇ ШКОЛИ

Керуючись «Національною Доктриною розвитку освіти України у 21 столітті», варто зазначити, що пріоритетом її розвитку є впровадження сучасних інформаційно-комунікаційних технологій, які сприяють удосконаленню навчально-виховного процесу, забезпечують її доступність та ефективність, готують молоде покоління до життєдіяльності у інформаційному суспільному просторі [7; 4].

На початку 21 століття кожен школяр володіє навиками роботи з комп'ютером, смартфоном, планшетом, мультимедійною дошкою, використовує Інтернет для навчання, розваг, дозвілля тощо. Прийшло так зване «покоління Z» (digital natives), яке оперує сучасними комп'ютерними технологіями без особливих проблем. Ці засоби стали звичними компонентами навчального процесу, зокрема на уроках іноземної мови (ІМ) і провідними засобами формування та розвитку іншомовної комунікативної компетентності. Одним із компонентів комунікативної компетентності є володіння лексичними навичками, або ж лексичною компетентністю. Саме знання лексики забезпечує ефективність нашого спілкування. Лексичні навички варто віднести до одного із значущих компонентів змісту навчання іноземної мови, а їх формування розглядати як мету навчання лексичного матеріалу. Формування лексичної компетенції учнів старшої школи базується на закріпленні та удосконаленні лексичних навичок, які вони здобули раніше, а також активне їх використання у спілкуванні. Державний стандарт базової і повної середньої освіти зазначає, що навчання учнів старшої школи іншомовної лексики передбачає знання достатньої кількості мовних одиниць для комунікації у межах визначених сфер і тематики спілкування. Використовуючи мовні засоби, учні мають відображати бачення світу, спосіб життя, особливості культури певного народу [4]. Відповідно до матеріалів Загальноєвропейських рекомендацій з мовної освіти (ЗЄР) умовно виділено 4 сфери спілкування: особиста, професійна,

освітня та громадська. У старшій школі узагальнюється та систематизується набутий раніше мовний досвід. Для формування лексичної компетенції широко використовуються методи і види навчальної діяльності, які найбільш наближені до реальних умов спілкування [10].

Пропонуємо визначити поняття «**лексична компетенція**». ЗЄР описує його як знання та можливість використання словникового запасу мови, який містить лексичний та граматичний компоненти. До лексичних компонентів належать: сталі вирази, фразові ідіоми, колокації, фразові дієслова тощо. Граматичний елемент складається з артиклів, сполучників, допоміжних дієслів, запитальних слів, особових займенників тощо [10, 110]. С.М. Дениско визначає поняття «лексична компетенція» як наявність певного запасу лексичних одиниць з урахуванням віку школярів, здатність адекватно їх використовувати: правильно вимовляти і писати, організовувати граматично, розуміти на слух і в процесі читання, оперувати ними в актах комунікації в потрібному темпі і в різноманітних значеннях, доречно вживати образні вислови, прислів'я, фразеологічні звороти, приказки для досягнення комунікативної мети [3]. Керуючись твердженням С.В. Смоліної лексична компетенція – це здатність людини до коректного оформлення своїх висловлювань і розуміння мовлення інших, яка базується на складній і динамічній взаємодії відповідних навичок, знань та лексичної усвідомленості. Отже, ЛК включає в себе лексичні навички, знання і загальну мовну усвідомленість (language awareness) або здатність їх використання в усіх видах мовленнєвої діяльності (МД) [8].

Формуючи лексичну компетенцію учнів старшої школи вже традиційно виокремлюють три основні **етапи**: орієнтовно-підготовчий, тренувальний та ситуативно-варіативний [2; 6].

Процес формування лексичної компетенції учнів старшої школи можна зробити більш інформативним та інтерактивним, використовуючи різні веб-технології. Даний крок зумовлений поширенням використання інформаційних технологій під час процесу навчання. Завдяки цьому процес навчання стає доступним, простим та цікавим. Використовуючи веб-технології, ми підсилюємо бажання учнів засвоювати знання та навички, стимулюємо інтерес до вивчення іноземної мови. Найбільшою популярністю серед великої кількості веб-технологій користуються **електронні додатки**. Доцільність використання електронних додатків у процесі навчання іншомовної лексики зумовлена їх спеціальними навчальними функціями, що дозволяють покращити сприймання, запам'ятовування та збереження лексичних одиниць у пам'яті учнів. За

допомогою інтерактивних вправ, які включають в себе електронні додатки, учні мають можливість тренувати використання лексичних одиниць у мові.

Вирішенням проблеми навчання іншомовної лексики займалися В.А.Бухбіндер, В.С. Цетлін, С.Ф. Шатілов, О.М. Соловова та інші. Проблемами використання веб-технологій у процесі навчання іноземної мови займалися такі науковці-методисти, як І. Бех, В. Загвязинський, В. Волгов, І. Яковлев та ін. Теоретичні питання інформаційних технологій у вітчизняному науковому просторі досліджували такі науковці як Б. Гершунський, Р. Гуревич, М. Жалдак, М. Кадемія, Г. Козлакова. Однак ступінь вивчення функціональних можливостей та способів використання електронних додатків у навчанні учнів старшої школи іншомовної лексики досі залишається недостатнім, що і зумовлює **актуальність** нашого дослідження. Саме тому постає гостра необхідність дослідження таких новітніх засобів, які б сприяли ефективному засвоєнню і збереженню лексичних одиниць у пам'яті учнів якнайдовше.

Метою нашої статті є вивчення можливостей розвитку лексичної компетенції старших школярів засобами електронних додатків, окреслити їхні переваги та недоліки.

Наша стаття описує можливості використання електронних застосунків як засобу навчання іншомовної лексики учнів старшої школи, тому на даному етапі ми вважаємо за потрібне розглянути поняття «електронний застосунок» та охарактеризувати деякі з них. Електронний застосунок (додаток) – користувацька комп'ютерна програма, що дає змогу вирішувати конкретні прикладні задачі користувача [5]. До функціональних можливостей електронних додатків можна віднести наявність інтерактивних вправ, флеш-карток, ігор, що сприяє кращому засвоєнню лексичних одиниць. Більшість електронних додатків стали результативними засобами навчання в процесі оволодіння іншомовною лексичною компетенцією, зважаючи на свою практичність, зрозумілий та простий інтерфейс, інтерактивність та популярність серед користувачів. Пропонуємо розглянути деякі з них.

Lingua Leo – це навчальна веб-платформа, що пропонує перелік безкоштовних мобільних застосунків для вивчення англійської мови, що працюють на базі iOS та Android. Lingua Leo пропонує 4 види тренувань: аудіювання, конструктор слів, слово-переклад, переклад-слово. А також більше п'ятдесяти наборів слів за темами з картинками і озвученням, фразовий конструктор, англomовні тексти, словник (і головне: він доступний в режимі оффлайн) та можливість створити особистий словник (слова додаються з озвученням і транскрипцією). Серед найцікавіших

режимів слід зазначити «Конструктор», оскільки користувач, працюючи з ним, повинен зібрати з літер слово, переклад якого йому відомий. Режим слово-переклад і переклад-слово розрахований на обрання із запропонованих одного варіанту перекладу слова. Даний електронний застосунок ми вважаємо доцільним використовувати на тренувальному етапі вивчення лексики, адже вправи, які там представлені, направлені на тренування вживання лексичних одиниць, визначення їх значення [9].

Quizlet – безкоштовний ресурс, що стане в пригоді для вивчення нових слів за допомогою карток. Підтримується iOS та Android. Програма пропонує різні ігри для заучування слів: підібрати слово до картинки чи пояснення, потренувати написання слова та вимову, пройти тести для самоперевірки. Ці самі картки можна роздрукувати. Найефективніше буде використовувати Quizlet на орієнтовно-підготовчому етапі вивчення лексики. За допомогою флеш-карток учні краще запам'ятовуватимуть написання слова та його переклад[12].

Kahoot – це онлайн-ресурс для створення навчальних ігор, тестів та вікторин на базі iOS та Android. Ресурс є абсолютно безкоштовним у використанні. Створені в Kahoot завдання дозволяють використовувати в них фото і навіть відео фрагменти. Темп виконання вікторин та тестів регулюється шляхом введення часового обмеження для кожного питання. При бажанні вчитель може ввести бали за відповіді на запитання та за швидкість виконання завдань. Запитання з'являтимуться на екрані комп'ютера вчителя (зображення можна вивести на інтерактивну дошку), а кнопки для відповідей будуть у кожного учня на екрані гаджета. Після кожного запитання програма покаже результати учасників і правильні відповіді. Учням зручно зі свого смартфона вибирати правильну відповідь. Варіанти відповідей представлені геометричними фігурами. Даний електронний застосунок – це ідеальний засіб тренування вживання лексичних одиниць на другому етапі їх вивчення [13].

Toon Doo – безкоштовний електронний застосунок для створення коміксів. За допомогою коміксів ми можемо запропонувати учням створити власну мовленнєву ситуацію, для того щоб спонукати використати вивчені раніше лексичні одиниці при вирішенні комунікативного завдання. Застосунок забезпечує самостійну роботу учнів, дає можливість перевірити їхній рівень знань та володінням лексичними одиницями без обмежень у відповідних ситуаціях. Саме тому ми рекомендуємо використання даного додатку на завершальному етапі вивчення лексики [11].

Перевагами використання вказаних вище застосунків на мобільних пристроях (мобільних телефонах, планшетах, ноутбуках, нетбуках) є:

- їх *мультифункціональність* (наочність, зворотній зв'язок, звукові ефекти, що тим самим мотивує до навчання [1]);
- *доступність* (можливість використання кожним учнем вдома та в класі);
- їх *мотиваційний потенціал*.

Отже, використання технічних засобів у процесі навчання іноземної мови, а саме електронних застосунків, дає змогу занурювати учнів старшої школи в іншомовне мовленнєве середовище, що слугує вагомим чинником у формуванні іншомовної лексичної компетенції; використовувати диференційований підхід до навчання лексичного матеріалу; посилювати зацікавленість учнів, які вивчають іноземну мову; інтенсифікувати та урізноманітнити навчальний процес. Враховуючи всі переваги запропонованих додатків, їхнє запровадження буде доцільним на всіх етапах вивчення іншомовної лексики учнями старшої школи. Це може бути підтверджено тим, що більшість видів вправ у даних додатках відповідають віковим та психологічним особливостям учнів, і найголовніше, їхньому рівню знань іноземної мови. Мобільні пристрої ні в якому разі не замінюють традиційні методи навчання, а тільки доповнюють, покращують їх. Вони стали важливим освітнім інструментом у сучасному освітньому просторі і вимагають від вчителів володіння діапазоном знань, які в умовах нашого інформаційного суспільства набувають нового змісту та значення.

Список використаної літератури

1. Андреева Н. О. Мобільне навчання як нова технологія організації самостійної роботи студентів при вивченні іноземної мови [Електронний ресурс] / Н. О. Андреева. – Режим доступу : http://static.klasnaocinka.com.ua/uploads/editor/5020/571636/sitepage_72/files/zbirka_internet_konferencii_1_2.pdf.
2. Близнюк М.І. Курс лекцій з методики викладання англійської мови. – Чернівці, 1997. – 161 с.
3. Дениско С.М. Підготовка майбутнього вчителя англійської мови у ПШ до формування лексичної компетентності: традиції та інновації [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.psyh.kiev.ua/Дениско_С.М._Підготовка_майбутнього_вчителя_англійської_мови_у_ПШ_до_формування_лексичної_компетентності:_традиції_та_інновації
4. Державний стандарт базової і повної середньої освіти [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1392-2011-%D0%BF>
5. Застосунок // Вікіпедія [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://uk.wikipedia.org/wiki/Застосунок>
6. Мисечко О.Є. Методика навчання англійської мови в середній школі. Житомир: Полісся, 2002. – 256 с.
7. Національна Доктрина розвитку освіти України у XXI столітті [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/347/2002>
8. Смоліна С.В. Методика формування іншомовної лексичної компетенції [Текст] /С.В. Смоліна// Іноземні мови. Київ.нац.лінгв.унів. – 2010. – №12. – 8с.
9. Lingualeo [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://lingualeo.com/>
10. The Common European Framework of Reference for Languages / The English edition is published by Cambridge University Press [Electronic resource]. – The mode of access: www.uk.cambridge.org/elt.
11. ToonDoo [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.toondoo.com/>

12. 5 онлайн-ресурсів, що перетворюють вивчення англійської на веселу гру. Quizlet [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://osvitoria.media/experience/5-onlajn-resursiv-shho-peretvoryat-vyvchennya-anglijskoyi-na-veselu-gru/>
13. 5 онлайн-ресурсів, що перетворюють вивчення англійської на веселу гру. Kahoot [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://osvitoria.media/experience/5-onlajn-resursiv-shho-peretvoryat-vyvchennya-anglijskoyi-na-veselu-gru/>